KANCELARIA SENATU
BIURO ANALIZ I DOKUMENTACJI

Polityka przemysłowa w Europie. Czy potrzeba nam zmian?

OPINIE i EKSPERTYZY
OE – 254

STYCZEŃ 2017

BIURO ANALIZ I DOKUMENTACJI
Zespół Analiz i Opracowań Tematycznych

Polityka przemysłowa w Europie. Czy potrzeba nam zmian?

OPINIE i EKSPERTYZY

OE-254

Kancelaria Senatu
Styczeń 2017

Materiał przygotowany przez Zespół Analiz i Opracowań Tematycznych
Biura Analiz i Dokumentacji.
Biuro Analiz i Dokumentacji zamawia opinie, analizy i ekspertyzy sporządzone
przez specjalistów reprezentujących różne punkty widzenia.
Wyrażone w materiale opinie odzwierciedlają jedynie poglądy autorów.
Korzystanie z opinii i ekspertyz zawartych w tym zbiorze bez zezwolenia Kancelarii Senatu dopuszczalne wyłącznie w ramach dozwolonego użytku w rozumieniu ustawy
z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych
(Dz. U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 ze zm.)
i z zachowaniem wymogów tam przewidzianych.
W pozostałym zakresie korzystanie z opinii i ekspertyz wymaga każdorazowego
zezwolenia Kancelarii Senatu.

© Copyright by Kancelaria Senatu, Warszawa 2017

Biuro Analiz i Dokumentacji
Dyrektor – Agata Karwowska-Sokołowska – tel. 22 694 94 32, fax 22 694 94 28,
e-mail: Agata.Karwowska-Sokolowska@senat.gov.pl
Wicedyrektor – Ewa Nawrocka – tel. 22 694 90 53,
e-mail: Ewa.Nawrocka@senat.gov.pl
Zespół Analiz i Opracowań Tematycznych tel. 22 694 92 04, fax 22 694 94 28
Redaktor prowadzący – Joanna Woźniczko

Opracowanie graficzno-techniczne, druk i oprawa
Biuro Informatyki, Dział Edycji i Poligrafii

Dr Marta Ulbrych
Katedra Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych
Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie

Polityka przemysłowa w Europie. Czy potrzeba nam zmian?

Zamożność narodów tworzy się, a nie dziedziczy… Konkurencyjność narodu zależy od zdolności jego przemysłu do innowacji i podnoszenia swojego poziomu.

Michael. E. Porter

Abstrakt[1]

Przedmiotem analizy jest charakterystyka koncepcji polityki przemysłowej we współczesnej postindustrialnej gospodarce globalnej, a następnie określenie znaczenia produkcji przemysłowej w krajach Unii Europejskiej oraz zdefiniowanie kierunków zmian polityki przemysłowej w rozwiązywaniu strukturalnych problemów gospodarczych w UE [2].

Koncepcja nowej polityki przemysłowej

Polityka przemysłowa, jako część polityki gospodarczej, jest przedmiotem permanentnej polemiki. Największe kontrowersje wokół jej istoty wynikają z trwającego dyskursu między zwolennikami podejścia liberalnego i interwencjonistycznego w gospodarce. Literatura przedmiotu nie proponuje jednej, powszechnie akceptowalnej definicji polityki przemysłowej. Ogólnie można przyjąć, że polega ona na działalności interwencyjnej państwa w stosunku do przemysłu poprzez wszelkie działania ukierunkowane na tworzenie korzystnych warunków instytucjonalnych i infrastrukturalnych. Jej istota zaś sprowadza się do korygowania niedoskonałości mechanizmu wolnorynkowego poprzez modyfikację alokacji czynników wytwórczych.

Interpretacja pojęcia i roli polityki przemysłowej jest uzależniona od uwarunkowań historycznych i przyjętej doktryny określającej rolę państwa w gospodarce. W tabeli nr 1 wyodrębniono trzy zasadnicze etapy ewolucji teorii i praktyki polityki przemysłowej. W okresie powojennej rekonstrukcji stosowanie instrumentów wsparcia dla przemysłu było uzasadnione, przyjmowano bowiem założenie o niezbędnej roli industrializacji w stymulowaniu rozwoju gospodarczego. Od połowy lat 80. XX w. polityka przemysłowa zaczęła przybierać kierunek

[1] W opracowaniu wykorzystano fragmenty wcześniejszych publikacji autorki (listę pozycji zamieszczono w spisie literatury).

[2] Zgodnie z Polską Klasyfikację Działalności kategoria „przemysł" obejmuje „górnictwo i wydobywanie", „przetwórstwo przemysłowe", „wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych" oraz „dostawę wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związaną z rekultywacją".

ofensywny[3] w wyniku rozprzestrzeniającego się paradygmatu rozwoju w oparciu o prywatyzację sektora publicznego i liberalizację handlu. Współczesne procesy globalizacji i wzrost intensywności konkurencji międzynarodowej prowadzą do wzrostu znaczenia polityk ogólnych. Ponadto ostatni globalny kryzys gospodarczy podważył neoliberalne przekonanie kryjące się pod hasłem: „najlepszą polityką przemysłową jest jej brak". Tym samym aktywna polityka przemysłowa wróciła do łask, a jej podstawowym zadaniem jest tworzenie właściwej infrastruktury, finansowanie badań i zapewnienie stabilnego wsparcia regulacyjnego. Dominuje zatem podejście horyzontalne promujące efektywne zmiany strukturalne i proces ciągłego tworzenia zdolności innowacyjnych w gospodarce. Nie wyklucza się jednak prowadzenia polityki sektorowej wobec gałęzi o strategicznym znaczeniu (np. sektor energetyczny).

Tabela 1. Ewolucja teorii i praktyki polityki przemysłowej

Okres/dominujące podejście	Główne założenia
1940-1970 Podejście sektorowe	• industrializacja jest niezbędna dla stymulowania rozwoju • nieprawidłowości w funkcjonowaniu rynku występują powszechnie, szczególnie w krajach rozwijających się • polityka przemysłowa jest konieczna, przede wszystkim ochrona nowych gałęzi przemysłu (tzw. *infant industry*) oraz własności państwowej (podejście sektorowe)
1980-2000 Podejście horyzontalne	• liberalizacja handlu, prywatyzacja oraz likwidacja barier i przyciąganie inwestycji zagranicznych • deregulacja systemowa polityki przemysłowej • niedoskonałe rynki są lepsze od wadliwych decyzji rządzących • polityka przemysłowa zachęca do marnotrawstwa i pogoni za rentą
2000- Nowa polityka przemysłowa	• niedoskonałości funkcjonowania rynku i rządu są powszechne • w kwestii formułowania polityki przemysłowej ważne jest „jak", a nie „dlaczego" • istotna jest elastyczność w praktycznej realizacji polityki przemysłowej • innowacje i modernizacja technologiczna powinny być głównym celem polityki przemysłowej • synergia z polityką w obszarze energii, innowacji, edukacji, handlu, transportu, rozwoju regionalnego i klimatu • efektywność energetyczna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: [Warwick 2013 oraz Kozarowicz, Skowrońska 2005].

Reasumując należy podkreślić, że aktualna koncepcja tzw. nowej polityki przemysłowej zakłada działania ukierunkowane na tworzenie przewag konkurencyjnych przedsiębiorstw poprzez zintegrowanie szeregu polityk sprzyjających trwałemu i zrównoważonemu rozwojowi. Takie podejście determinuje także zasady stosowania współczesnej polityki przemysłowej, do których należą przede wszystkim:

- pomoc publiczna powinna być nastawiona na działania, a nie na sektory

[3] Z punktu widzenia sposobu oddziaływania państwa na organizację przemysłu, polityka może przyjmować charakter: defensywny (pasywny) lub ofensywny (aktywny). Pierwszy typ polityki obejmuje działania ochronne i wspomagające gałęzie przeżywające trudności strukturalne. Drugi natomiast polega na pobudzaniu wzrostu innowacyjności i przemian strukturalnych, zmierzając do poprawy efektywności i podnoszenia poziomu konkurencyjności. W kontekście relacji z rynkiem międzynarodowym, kierunek defensywny polega na stosowaniu zasad protekcjonizmu wobec wybranych obszarów przemysłu dla osłony przed negatywnymi skutkami otwarcia na konkurencję zagraniczną. Z kolei ukierunkowanie ofensywne promuje rozwój infrastruktury oraz tworzy instrumenty wsparcia wybranych dziedzin produkcji [Sadowski 2005].

- zachęty powinny być skierowane głównie na nowe działania
- przejrzyste kryteria udzielania pomocy
- działania, które są dotowane muszą charakteryzować się wyraźnym potencjałem (efekt *spill over* – rozlewania się)
- stałe kanały komunikacji z sektorem prywatnym

Dodatkowo, konkurencyjność przemysłu jest determinowana efektywnością i współdziałaniem podmiotów gospodarczych, instytucji badawczych oraz ośrodków decyzyjnych. Zrozumienie tej zależności oraz potrzeby promowania i rozwoju specyficznych czynników dla danego terytorium, w tym przede wszystkim potencjału kapitału ludzkiego umożliwi rozwój i elastyczne reagowanie na zmiany zachodzące w obszarze produkcji przemysłowej.

Uwarunkowania nowej polityki przemysłowej: znaczenie produkcji przemysłowej we współczesnej gospodarce globalnej

Od lat 80., w gospodarce globalnej, obserwujemy nowe zjawiska społeczne, ekonomiczne i technologiczne, które warunkują możliwości i kierunki rozwoju przedsiębiorstw przemysłowych. Najważniejszymi procesami zachodzącymi współcześnie w obszarze produkcji przemysłowej w skali globalnej są:

- postęp technologiczny
- dematerializacja i serwicyzacja
- internacjonalizacja, fragmentaryzacja i delokalizacja
- globalne łańcuchy wartości

Dynamiczny rozwój i powszechne zastosowanie technologii modyfikuje zakres możliwości wytwórczych przedsiębiorstw i zmienia ich strukturę organizacyjną. W efekcie powszechnym zjawiskiem jest automatyzacja produkcji, wzrost produktywności i ograniczenie stopnia zaangażowania człowieka w wielu fazach procesu wytwórczego. W celu zapewnienia ciągłej optymalizacji największe potęgi gospodarcze uruchamiają nowe inicjatywy w kierunku digitalizacji (np. Industrie 4.0 w Niemczech).

Równocześnie obserwuje się dematerializację produkcji, czyli coraz większe zaangażowanie czynników niematerialnych w stosunku do materialnych. Konsekwencją jest wzrost sektora usług, co prowadzi do względnej redukcji znaczenia przemysłu i jego mniejszego udziału w kreowaniu bogactwa narodowego. Proces ten określa się jako serwicyzację lub tertiaryzację. Warto także wskazać na rosnącą komplementarność obu sektorów gospodarki, działalność produkcyjna i usługowa zaczynają się przenikać i upodabniać.

Globalizacja gospodarki światowej i liberalizacja przepływu czynników produkcji umożliwia przedsiębiorstwom internacjonalizację działalności oraz swobodny wybór lokalizacji inwestycji. W ten sposób optymalizują one procesy wytwórcze i budują swoją przewagę konkurencyjną. Rozpowszechnionym trendem w tym zakresie jest fragmentaryzacja produkcji, która polega na rozbiciu wcześniej zintegrowanego procesu na poszczególne stadia, które mogą być zlokalizowane w oddaleniu od siebie. Swobodny przepływ kapitału, migracje oraz nierównomierny poziom rozwoju poszczególnych gospodarek potęguje dodatkowo procesy delokalizacyjne, polegające na przeniesieniu części produkcji do krajów o niższych kosztach wytwarzania.

Wzrost roli gospodarek rozwijających się implikuje rozwój globalnych łańcuchów wartości, czyli ciągu powiązanych ze sobą czynności realizowanych w ramach procesu produkcji dobra (począwszy od fazy koncepcyjnej poprzez różnorakie etapy produkcji, przetworzenia

aż do momentu dostarczenia produktu popytowi finalnemu). W praktyce polega to na zmianie lokalizacji pewnych etapów produkcji. W ujęciu globalnym można wskazać pozytywne efekty wynikające z optymalnej alokacji czynników wytwórczych. Jednocześnie, w gospodarkach rozwiniętych następuje przesunięcie czynników produkcji w kierunku aktywności zwiększających potencjał innowacyjny i zasób kapitału ludzkiego. Zmiany te stanowią zasadnicze źródło wzrostu produktywności pracy i tym samym umacniają pozycję konkurencyjną. Mimo tych pozytywnych konsekwencji, występują także koszty przeniesienia działalności w postaci dostosowania strukturalnego i redukcji miejsc pracy w kraju macierzystym (szczególnie dotkliwe na poziomie lokalnym/regionalnym). Proces ten stanowi zatem wyzwanie dla krajów rozwiniętych, w tym członków Unii Europejskiej, którzy muszą sprostać wzmożonej konkurencji ze strony gospodarek o niskich kosztach produkcji oraz poradzić sobie ze zmianą rozmiarów i struktury popytu na pracę.

Zmiany strukturalne w krajach UE: dezindustrializacja?

Rozwój gospodarki opartej na wiedzy skutkuje wzrastającą rolą sektora usług kosztem malejącej roli rolnictwa i przemysłu w generowaniu PKB i tworzeniu miejsc pracy. Zjawisko to można określić mianem dezindustrializacji, która rozumiana w ten sposób jest naturalną cechą rozwoju gospodarczego.

Tendencje te obserwowane są także w UE, a w celu określenia kierunków i dynamiki zmian w obszarze procesu dezindustrializacji analizie zostaną poddane dwa wskaźniki: wartość dodana brutto przetwórstwa przemysłowego i struktura zatrudnienia. Na wykresie 1 przedstawiono zmianę wartości dodanej przetwórstwa przemysłowego w UE. Do 2008 r., w latach poprzedzających globalny kryzys, produkcja przemysłowa wyrażona wartością dodaną brutto w cenach stałych systematycznie wzrastała, następnie nastąpiło załamanie i powrót na ścieżkę wzrostu w 2011 r.

Rozpatrując jednak relatywny udział wartości dodanej brutto przetwórstwa przemysłowego okazuje się, że spada znaczenie zarówno europejskiej produkcji przemysłowej w gospodarce światowej (wykres 2), jak i rola przetwórstwa przemysłowego w ramach jednolitego rynku UE (wykres 3). Dane zagregowane na wykresie 2 podkreślają malejący udział gospodarek Triady w globalnej wartości dodanej przetwórstwa przemysłowego w latach 1997-2014 na korzyść gospodarek wschodzących, w tym przede wszystkim Chin (których udział wynosi 17,5%). Udział UE natomiast w badanym okresie uległ redukcji o blisko 4 punkty procentowe do poziomu 21,9%.

Analiza zmian produkcji przemysłowej w UE pokazuje, że zarówno pod względem udziału w tworzeniu PKB, jak i zatrudnieniu rola produkcji przemysłowej maleje (wykres 3). Udział

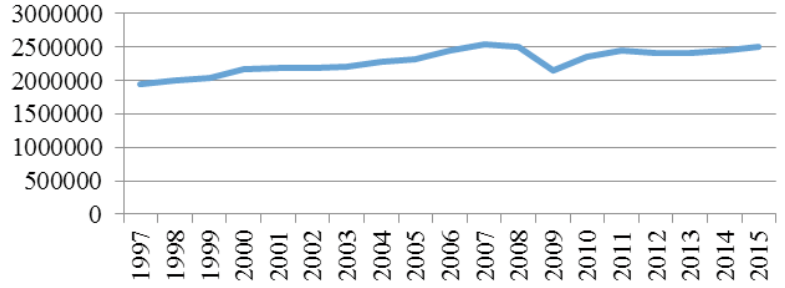

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Światowego: *Manufacturing, value added*, data.worldbank.org (odczytano: 20.11.2016).

Wykres 1. Wartość dodana brutto przetwórstwa przemysłowego w UE w latach 1997-2015 (mln USD, ceny stałe 2000=100)

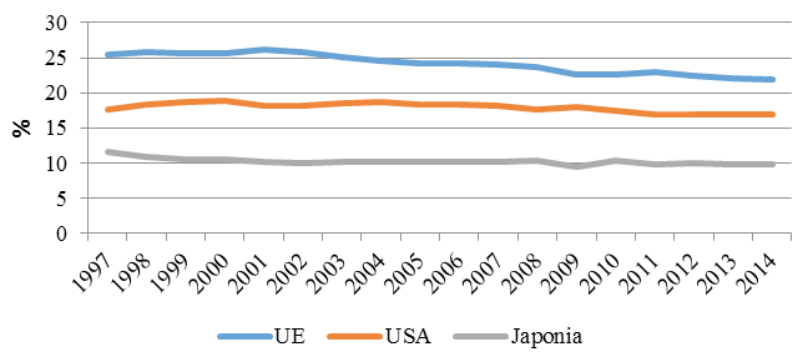

Wykres 2. Udział gospodarek Triady w globalnej wartości dodanej przetwórstwa przemysłowego w latach 1997-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Światowego: *Manufacturing, value added,* data.worldbank.org (odczytano: 20.11.2016).

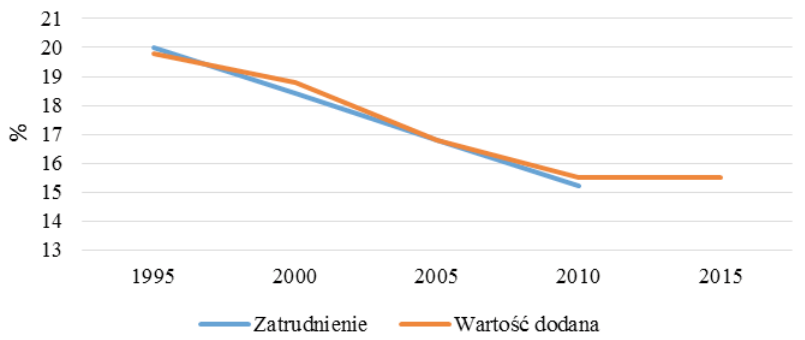

Wykres 3. Znaczenie przetwórstwa przemysłowego w tworzeniu PKB i zatrudnieniu w UE w latach 1995-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu: [naida_10_a10] oraz [nama_nace06_e], (odczytano: 10.11.2016).

przetwórstwa przemysłowego w tworzeniu PKB systematycznie spada, w 1995 roku wynosił on 19,8% i ulegał regularnej redukcji do poziomu 15,5% w 2015 r. Ta negatywna tendencja trwa od lat 80., w 1980 badany wskaźnik wynosił 25,5%. Równolegle spada także poziom zatrudnienia w produkcji przemysłowej, w analizowanym okresie obniżył się on o blisko 5 punktów procentowych. Doświadczenia UE w tym zakresie są procesem obiektywnym wynikającym z ogólnej tendencji do wzrostu znaczenia usług, w większości krajów o relatywnie wysokim poziomie dochodu.

Oceniając zaawansowanie procesu dezindustrializacji krajów UE, należy podkreślić wysoki stopień zróżnicowania poszczególnych gospodarek w tym obszarze. Uśrednione wyniki dla całej UE nie odzwierciedlają sytuacji w poszczególnych krajach członkowskich, które różnią się pod względem struktur gospodarczych.

Wykres 4 prezentuje dostępne dane dotyczące udziału przetwórstwa przemysłowego w PKB oraz zatrudnieniu odpowiednio w 2015 r. i 2010 r. w krajach UE. Pod względem znaczenia obu badanych zmiennych dla gospodarki narodowej na szczególną uwagę zasługują Czechy, Irlandia, Litwa, Niemcy, Polska, Rumunia, Słowacja, Słowenia i Węgry. Analizując te dane w ostatnich 2 dekadach okazuje się, że w zakresie pierwszej cechy w większości gospodarek UE, poza Czechami, Węgrami i Litwą, następuje relatywny spadek znaczenia produkcji przemysłowej w PKB, mierzony wartością dodaną brutto. Trend ten pozwala potwierdzić tezę o redukcji znaczenia przemysłu w gospodarce wraz ze wzrostem PKB. Z kolei analiza zmian udziału zatrudnienia pokazuje właściwie jednokierunkową tendencję – zmniejszenie potencjału produkcji przemysłowej w generowaniu miejsc pracy. Pomiędzy 2010 a 1995 r., we wszystkich badanych krajach (poza Rumunią), nastąpił spadek udziału zatrudnienia w przetwórstwie

Wykres 4. Wartość dodana brutto (w % PKB dla 2015 r.) oraz zatrudnienie w przetwórstwie przemysłowym (w % ogółu zatrudnionych dla 2010 r.)

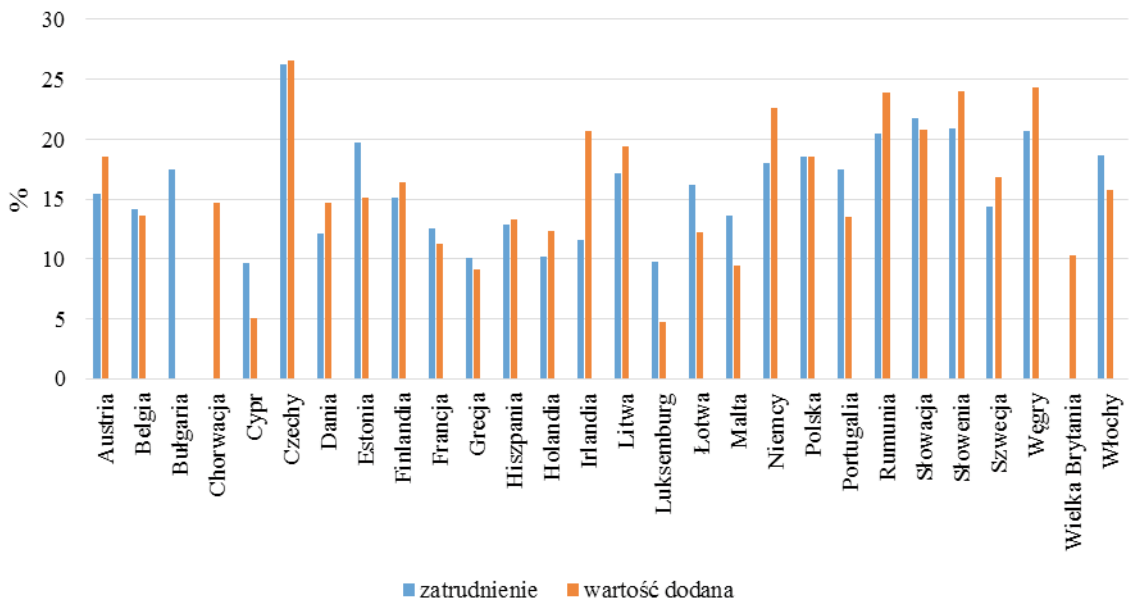

Brak kompletnych danych dla Bułgarii, Chorwacji i Wielkiej Brytanii

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu: [naida_10_a10] oraz [nama_nace06_e], (odczytano: 10.11.2016).

przemysłowym, przy czym najwolniejsze tempo odnotowano w gospodarce czeskiej, węgierskiej, polskiej i litewskiej.

Warto także zwrócić uwagę na wysoki stopień koncentracji produkcji przemysłowej w UE, 70% wartości dodanej jest wytwarzane w zaledwie 5 krajach: Niemcy, Włochy, Francja, Wielka Brytania i Hiszpania. Ponadto wykres 5 wskazuje jednoznacznie na dominującą rolę niemieckiego sektora przemysłowego w UE, który odpowiada za blisko 30% wartości dodanej europejskiej produkcji przemysłowej i 24% zatrudnienia. Dobra relacja wartości dodanej do poziomu zatrudnia świadczy także o stosunkowo wysokiej produktywności niemieckiego przetwórstwa przemysłowego w stosunku do pozostałych krajów uwzględnionych na wykresie. Polska w zakresie generowania wartości dodanej w europejskim przetwórstwie przemysłowym, z udziałem 3,2%, zajmuje 8 miejsce, natomiast udział w zatrudnieniu plasuje nas na 5 pozycji.

Wykres 5. Koncentracja wartości dodanej i zatrudnienia w przetwórstwie przemysłowym w UE w 2013 r.

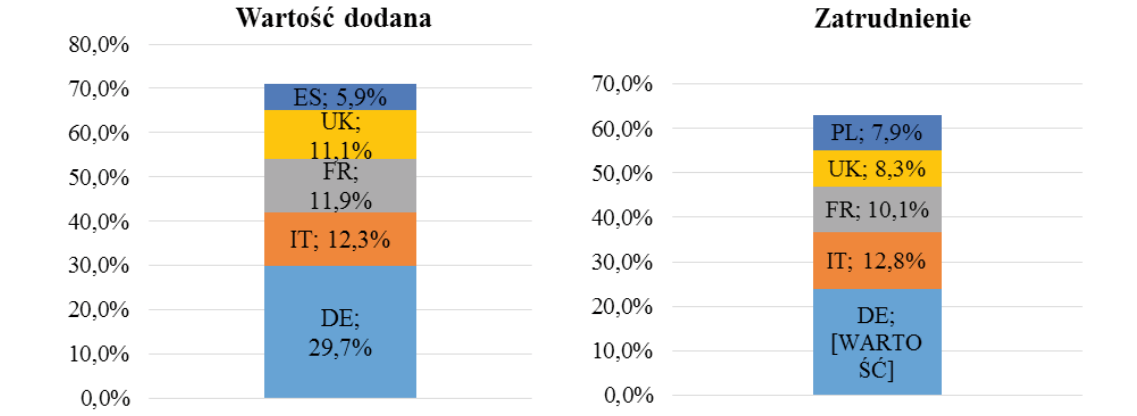

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu: [naida_10_a10] oraz [nama_nace06_e], (odczytano: 07.10.2016).

Powyższe analizy wskazują na zróżnicowanie krajów UE w zakresie roli przemysłu w ich gospodarkach i podkreślają konieczność ostrożnego wnioskowania w sprawie kierunków i natężenia procesu dezindustrializacji w poszczególnych krajach członkowskich. Szukając jednak ogólnych przyczyn dezindustrializacji w krajach Unii należy zwrócić uwagę na kilka czynników, które w sposób bezpośredni stymulują ten proces. Najistotniejszą determinantą jest wzrost produktywności, który w przemyśle przebiega znacznie szybciej niż w sektorze usług. Oszczędzanie zasobu pracy, dzięki wykorzystaniu technologii, wpływa na efektywność produkcji, ale równocześnie redukuje zatrudnienie. Co prawda reorientacja gospodarki przemysłowej w gospodarkę opartą na wiedzy zaowocowała pojawieniem się nowych specjalizacji zawodowych, niemniej w skali globalnej obserwujemy nadwyżkę podaży pracy. Ponadto, w miarę wzrostu dochodów realnych zmienia się struktura spożycia i popytu, co powoduje przeobrażanie się struktury produkcji i zatrudnienia. Kolejną przesłanką jest opisywane wyżej zjawisko delokalizacji produkcji przemysłowej z krajów UE do krajów o niższych kosztach produkcji. Wreszcie warto zwrócić uwagę na fakt, że istotna część procesu dezindustrializacji wynika ze zmian w klasyfikacji statystycznej i procesu outsourcingu (kiedyś usługi takie jak np. sprzątanie wykonywali pracownicy zakładów przemysłowych, współcześnie funkcje te są często zlecane firmom zewnętrznym).

Konieczność adaptacji do zmian strukturalnych: ewolucja polityki przemysłowej UE i potrzeba reindustrializacji

Prawodawstwo UE w zakresie polityki przemysłowej stanowi zestaw generalnych wytycznych dotyczących kierunków rozwoju przemysłu i nie wymaga implementacji do krajowego porządku prawnego. Polityka przemysłowa UE uzyskała podstawy traktatowe wraz z Traktatem z Maastricht. W tytule XIII: *Przemysł* zostały wymienione cele warunkujące poprawę konkurencyjności przemysłu europejskiego i podkreślono potrzebę zapewnienia warunków niezbędnych dla jego rozwoju. Jako środek realizacji tych zamierzeń przewidziano konsultacje i koordynację polityk oraz działań pomiędzy państwami członkowskimi. Następnie – w reakcji na gwałtowny wzrost wydajności w USA od połowy lat 90., związany z zastosowaniem technologii informacyjnych – przyjęto Strategię Lizbońską w 2000 r. Zakładała ona, że celem UE jest sprostanie konkurencji międzynarodowej dzięki dynamicznemu rozwojowi gospodarki opartej na wiedzy do 2010 r. W ramach Strategii została wypracowana formuła nowej polityki przemysłowej, opartej na intensyfikacji procesów innowacyjnych.

Ostatecznie globalny kryzys i jego konsekwencje zintensyfikowały debatę na temat zmian paradygmatu rozwoju, w tym redefinicji neoliberalnego podejścia do roli państwa oraz bardziej ostrożnego rezygnowania z materialnej sfery produkcji. Zmiana podejścia została wywołana niskim poziomem wzrostu gospodarczego krajów europejskich oraz rosnącą liczbą interwencji władz publicznych. Przyjęta w 2010 r. Strategia Europa 2020 stanowi kontynuację i rozszerzenie formuły nowej polityki przemysłowej. Reakcją na skutki kryzysu gospodarczego, nasilającą się konkurencję międzynarodową, starzenie się społeczeństwa i zmiany klimatyczne ma być intensyfikacja procesów innowacyjnych. Dla realizacji przyjętych priorytetów przygotowano siedem inicjatyw, w tym także projekt zatytułowany *Zintegrowana polityka przemysłowa w erze globalizacji*. Jego celem jest pobudzenie wzrostu gospodarczego i tworzenie miejsc pracy poprzez utrzymanie oraz wsparcie silnej, zróżnicowanej i niskoemisyjnej bazy przemysłowej.

Strategiczne znaczenie produkcji przemysłowej jako stymulanty wzrostu gospodarczego UE zostało następnie podkreślone w przyjętej w 2012 r. strategii reindustrializacji pt. *Silniejszy przemysł europejski na rzecz wzrostu i ożywienia gospodarczego*. Zakłada ona zwiększenie

udziału produkcji przemysłowej w tworzeniu unijnego PKB z 15% do 20% w 2020 r. Wzmocnienie polityki przemysłowej powinno oprzeć się na czterech filarach, do których należą:

- ułatwienie inwestycji w nowe technologie i innowacje
- poprawa funkcjonowania rynku wewnętrznego
- zwiększenie dostępu do finansowania
- promowanie rozwoju kapitału ludzkiego i umiejętności oraz ścisłe powiązanie kształcenia z potrzebami przedsiębiorstw

W 2014 r. Komisja Europejska ogłosiła komunikat pt. *Działania na rzecz odrodzenia przemysłu europejskiego,* w którym po raz kolejny podreślono konieczności zintegrowanych działań na rzecz wsparcia przemysłu UE (szczególną uwagę zwrócono na: kwestię koordynacji różnych obszarów polityki UE, zapewnienie środków z europejskich funduszy strukturalnych, łatwiejszy dostęp do kluczowych czynników produkcji – finansowanie, energia oraz maksymalizację potencjału rynku wewnetrznego).

Z opisanych założeń wynika, że wzrost gospodarczy i poprawa konkurencyjności są silnie determinowane rozwojem nauki i innowacji oraz ich implementacji w realną sferę gospodarki. Trudno nie zgodzić się z tezą, że wobec narastającej konkurencji międzynarodowej, unijnym producentom pozostaje poszukiwanie nisz w nowoczesnych gałęziach wytwórczości. Słusznie uwzględnia się także konieczność rozwoju technologii, akcentując przy tym właściwe planowanie gospodarcze oparte na efektywnym inwestowaniu. Podstawę rozwoju przemysłu w UE stanowi jednak pozostawienie wystarczającej swobody i przestrzeni dla przedsiębiorczości. Wątpliwość zatem budzi flagowe hasło zwiększenia udziału produkcji przemysłowej w tworzeniu PKB do 20%, podczas gdy systemy gospodarcze ewoluują cały czas. Ponadto biorąc pod uwagę niski udział rolnictwa w generowaniu wartości dodanej, zwiększenie udziału przetwórstwa przemysłowego w PKB może odbyć się jedynie kosztem sektora usług. W tym miejscu należy podkreślić zróżnicowanie potencjału gospodarczego państw członkowskich, które podważa zasadność poprzestania na jednej koncepcji rozwoju. Stworzenie wspólnej polityki przemysłowej nie jest łatwym zadaniem, kolejne dokumenty formują jej cele, jednak bez wyraźnej wzmianki, w jaki sposób polityka przemysłowa i jej instrumenty mogą przyczynić się do ich osiągnięcia.

Zalecenia dla polityki przemysłowej

Mając na uwadze powyższe konkluzję w zakresie celów polityki przemysłowej i faktu, że powinny uwzględniać one specyfikę danego kraju, polityka UE powinna wspierać państwa członkowie w tworzeniu właściwych warunków ramowych w zakresie:

- zinstytucjonalizowanego dialogu pomiędzy organami publicznymi i prywatnymi
- zintegrowanego podejścia opartego na promowaniu inicjatyw międzysektorowych i sektorowych
- synergii pomiędzy różnymi politykami
- stabilnych dostaw energii w konkurencyjnej cenie
- tworzenia elastycznego otoczenie biznesu
- odpowiedniego dopasowania systemu kształcenia i współpracy uczelni z przemysłem
- promocji rozwoju przemysłu 4.0, co może skutkować relokacją części produkcji z powrotem do UE

Dążąc do wzrostu potencjału wytwórczego i zatrudnienia, oczywistym posunięciem wydaje się konsekwentne budowanie przewagi konkurencyjnej krajów członkowskich UE na rynku międzynarodowym. Pożądana jest taka organizacja czynników powodujących jakościowy

rozwój sektora przetwórstwa przemysłowego w celu stworzenia przewag w coraz bardziej zaawansowanych sektorach. Nie podlega dyskusji, że kluczowe znaczenie dla progresu pozycji europejskiego przetwórstwa przemysłowego ma poprawa innowacyjności, co wymaga aktywnej roli państwa w kreowaniu długoterminowych strategii rozwoju przemysłu. Gospodarka Unii jest systemem naczyń połączonych, zatem programy krajowe wymagają koordynacji na poziomie UE, aby zapewnić przejrzyste reguły funkcjonowania w ramach jednolitego rynku i spójność dostępnych instrumentów.

Literatura:

Bank Światowy, http://data.worldbank.org/

European Commission, *Communication from the Commission to the Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the regions: A Stronger European industry for Growth and Economic Recovery. Industrial Policy Communication Update*, COM(2012) 582 final

European Commission, *For a European Industrial Renaissance*, COM(2014) 14/2

Eurostat, http://ec.europa.eu/eurostat/data/database

Komisja Europejska, *Zintegrowana polityka przemysłowa w erze globalizacji. Konkurencyjność i zrównoważony rozwój na pierwszym planie*, KOM(2010) 614

Kozarowicz H., A. Skowrońska*, Polityka przemysłowa*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu, Wrocław 2005

Porter M. E., *Porter o konkurencji*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2001

Sadowski Z., *Transformacja i rozwój. Wybór prac*, Wydawnictwo Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Warszawa 2005

Ulbrych M., *Polityka przemysłowa i jej znaczenie dla rozwiązywania współczesnych problemów gospodarczych,* Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Kraków 2015

Ulbrych M., *Priorytety polityki przemysłowej w Unii Europejskiej wobec wyzwań kryzysu globalnego*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 2013, nr 21

Ulbrych M., *Serwicyzacja produkcji przemysłowej: wnioski dla Polski,* Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*,* 2016, nr 3 (81)

Ulbrych M., *Znaczenie produkcji przemysłowej krajów UE w gospodarce światowej*, Miscellanea Oeconomicae: Globalizacja i regionalizacja we współczesnym świecie, 2016, nr 3

Ulbrych M., *Kondycja przemysłu Unii Europejskiej w perspektywie założeń strategii reindustrializacji*, Studia Ekonomiczne: zeszyty naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, 2015

Warwick K., *Beyond Industrial Policy. Emerging Issues and New Trends*, OECD Science, Technology and Industrial Policy Papers, 2013, No. 2

The Maastricht Treaty, Maastricht, 7 February 1992. OJ C 191 of 29.7.1992